

Diarienummer: DO 2025/2090

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se,
s.sf@regeringskansliet.se
kopia: carolin.jarlehag@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Administrativa sanktioner i socialförsäkringen (Ds 2025:8)

Diskrimineringsombudsmannens (DO:s) remissvar är avgränsat till frågor som berör DO:s uppdrag.

DO har i tidigare remissvar över förslagen i 2021 års bidragsbrottsutredning om ett administrativt sanktionssystem och en bidragsspärr (se SOU 2022:37 och SOU 2023:52) bedömt att det fanns vissa risker för diskriminering. Detsamma gäller i förhållande till nu aktuella förslag om införande av administrativa sanktioner i form av sanktionsavgifter och avstängning från förmåner i socialförsäkringen.

De föreslagna sanktionerna riskerar att särskilt drabba kvinnor och barn, äldre personer samt personer med funktionsnedsättning. Det finns vidare en risk att personer avhåller sig från att ansöka om förmåner som de är berättigade till av rädsla för att göra fel.

Förslagen är utformade så att sanktionsavgifter kan beslutas även för en person som har låg betalningsförmåga och ytterst medföra att personer stängs av från en förmån som behövs för försörjningen. Som utredningen konstaterar förutsätter sådana förslag mycket högt ställda krav på ansvariga myndigheters serviceskyldighet. DO delar utredningens bedömning att Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har ett stort ansvar för att se till att enskilda inte oavsiktligt lämnar oriktiga uppgifter, eller underlåter att anmäla ändrade förhållanden så att besluten blir korrekta från början. Det kan kräva omfattande hjälp och service utifrån den enskildes individuella behov. Av anmälningar till DO framgår att personer ofta inte får den hjälp och service de behöver utifrån sådana individuella behov vid exempelvis funktionsnedsättning i sina kontakter med myndigheter.

För att den föreslagna ordningen ska vara proportionerlig och rättssäker räcker inte att det finns möjlighet att göra undantag, utan det krävs också en generös tillämpning av de undantag som utredningen föreslår i fråga om när

sanktionsavgifter kan sättas ned helt eller delvis eller när avstängning från förmåner inte kan aktualiseras. Även här måste ställas höga krav på myndighetens utrednings- och serviceskyldighet samt enhetliga tillämpning.

DO har inga synpunkter vad gäller utredningens övergripande syfte att effektivisera arbetet med att bekämpa bidragsbrott och motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. DO anser dock att det är nödvändigt att i större utsträckning beakta och analysera diskrimineringsperspektivet i den fortsatta lagstiftningsprocessen så att sanktionssystemet i praktiken blir proportionerligt och rättssäkert samt förenligt med allas lika möjligheter och rättigheter att ta del av berättigade förmåner i välfärdssystemet.

Beslut i detta ärende har fattats av sektionschef Hanna Shev efter föredragning av processföraren Vanessa Grapenstedt.

Hanna Shev
Sektionschef, Rättsenheten